



Документи у вези с применом тортуре у затворима ЦИА које је Обамина влада објавила прошлог 16. априла, бацају ново светло на следеће питање: као објаснити лакоћу са којом су људи који раде у име владе САД, прихватили тортуру и примењивали је над затвореницима?

Објављени документи не откривају конкретне случајеве; они су исувише добро познати свакоме ко је то својевремено хтео да зна. Али, доносе неке информације о начину како су извршене неке тортуре, и како су је схватили агенти који су је примењивали.

Највише изненађује постојање невероватно детаљне нормативе, формулисане у упутствима ЦИА и на свој начин преузете од правних власти владе Џорџа Буша. До сада је било могуће замислити да су овакве радње доказ онога што се обично назива “гађењем”, ненамерни прекршаји норми изазвани хитном потребом тренутка. Наспрам тога, оно што се запажа из тек објављених докумената је то да се ради о поступку уређеном до најситнијих детаља, у милиметар, савршено временски одређених.

Дакле, има 10 облика тортуре, касније повећаних на 13. Деле са на три категорије, а свака од њих са различитим степеном интензитета: припремне (свлачење до гола, манипулација храном, одузимање сна), корективне (ударци), и принудне (туширање хладном водом, затварање у сандуке, потапање у каде).

У случају шамарања, према овим упутствима истражитељ треба да удара раздвојених прстију, и у тачку на једнакој удаљености од врха браде и доњег дела ушне шкољке. Хладан туш над голим затвореником може да траје 20 минута ако је вода 5°, четрдесет минута ако је 10°, а чак 60 минута ако је вода на 15°.

Одузимање сна не би требало да траје дуже од 180 сати, али после одмора од осам сати, може да се настави.

Потапање у каду може да траје до 12 секунди, и у току периода који не би требало да буде дужи од два сата дневно, и све то у току 30 дана (један посебно отпоран затвореник трпео је ове муке 183 пута у марту 2003).

Затварање у сандук малих димензија не би требало да траје дуже од два сата, али ако сандук омогућава да затвореник стоји, може да се продужи до пуних осам сати, и 16 на дан. Ако се унутра убади неки инсект, затворенику не сме да се каже да убод може да буде болан или чак смртоносан. И тако редом, страница за страницом.

Из тих документа смо такође сазнали како се обучавају мучитељи. Већина ових тортуре је преписана из програма који следе амерички војници кад се припремају за суочавање са екстремно тешким ситуацијама (што омогућава одговорнима да закључе да се ради о потпуно издрживој вежби). Што је још важније, мучитељи се бирају између оних који имају “дуго школско искуство” у оваквим врстама вежби, другим речима, сами мучитељи су били мучени у првој фази своје обуке. После тога, интензивни курс од четири недеље је довољан за припрему за нови посао.

Незаменљиви сарадници мучитеља су правни саветници, чији је задатак да гарантују легалну некажњивост својих колега. То чини још једну новост: тортуре се не представља као прекршај уобичајених норми, жалостан али разумљив, већ се претвара у сопствену легалну норму. У том случају, правници примењују низ техника. Да би се ослободили закона, испитивања би требало да се врше ван националне територије САД, мада могу да се изврше и у америчким базама у другим земљама.

Онако како се законски дефинише, тортуре имплицира намеру да изазове велику патњу. Према томе, мучитељима се саветује да негирају присуство таквих намера. Дакле, не шамара се затвореник да би се нанео бол, већ да се заскочи и понизи. Што се тиче затварање у сандук малих димензија, не ради се изазивању чулног поремећаја, већ изазивање одређеног утиска неудобности.

Мучитељ увек треба да инсистира на својој “доброј намери”, на својим “искреним уверењима”, и на разложности своји претпоставки. Систематски треба користити еуфемизме: “појачане технике” уместо тортуре, “стручњак за испитивање” уместо мучитељ.

Такође се избегава остављање физичких трагова и из тог разлога, предност се даје менталној деструкција над физичком; такође ће се места уништити могући снимци или визуелне забелешке таквих сесија.

И други колективи сарађују у примени тортуре; зараза се шири изван ограниченог круга мучитеља. Осим правника и њиховог рада, у документима се систематски помињу психолози, психијатри и лекари (обавезно присутни приликом сваког мучења), затим жене (мучитељи су мушкарци, али понижење је веће, још теже, уколико има присутних жена), и професори универзитета који дају морална, законска или филозофска оправдања.

Кога данас треба сматрати одговорним за ово изопачење закона и најелементарнијих моралних принципа?

Добровољни извршитељи тортуре су мање криви од оних на високим положајима и судија који су то оправдали и подстакли; а ови су истовремено мање одговорни од оних који су, имајући власт у рукама да донесу политичке одлуке, тражили да се овако поступа.

Стране савезничке владе, пре свега европске, такође имају свој део одговорности; упркос томе што су увек били у току са постојањем овакве праксе и томе да су имале користи од информација добијених оваквим методима, никада, ни пре ни сада, нису уложиле ни најмањи протест, чак нису дале ни минимални знак осуде. Ћутање је одобравање. Треба ли их ставити на оптуженичку клупу?

У једној демократији, осуда политичара је у томе да им се одузме власт не бирајући их поново. Што се тиче осталих професионалаца, очекује се да им њихове колеге наметну казну, јер, ко би хтео да буде ученик оваквих професора, пацијент оваког лекара или да му суди овакав судија?

Ако се жели разумети зашто су ти храбри Американци тако лако прихватили да постану мучитељи, ништа не вреди покушавати да се нађе неки аргумент у мржњи или прастаром страху од Муслимана или Арапа. Не. Ситуација је много гора.

Управо објављени амерички документи нам показују то да, увек када чини део колектива и када је подржан од њега, било који човек који испуњава отмене принципе које диктира “осећање дужности”, нужна “одбрана отаџбине”, или који дозволи да га одвуче елементарни страх за живот и добробит његове породице, може да постане мучитељ.

Бушови добровољни мучитељи

Пише: Цветан Тодоров
среда, 20 мај 2009 18:57

(*El Pais*; превео Бранислав Ђорђевић)